

DALMATINSKI RADIKAL

Izlazi uторком, четвртом и суботом.

ПРЕДПЛАТА: на Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40;
на Италију мјесечно лира 6; по-
једини број 30 центенима. Огласи
по ценику. Поједини број Д 1-50.

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.

Одговорни уредник: Шпиро Ђакић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарња - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, субота 28. јуна 1923.

Број 106.

Sudbonosna godišnjica.

Ravno pred devet godina u Beogradu je vladalo silno uzbudjenje, Uzduž Drine, Save i Dunava, otvorili su paljbu austro-ugarski topovi i mitraljezi na Srbiju i na srpski narod. Teški i veliki bili su to dani! Sva Srbija, cio srpski narod, digao se na noge i ko jedan čovjek stupao u bojne redove, uzimao pušku u ruke i išao da brani čast svoju i Domovinu svoju s tvrdom vjerom u pobjedu pravde nad nepravdom, istine nad laži.

I Beč je tih dana bio sav uzrujan, uznemiren. Austrijski cesar izdao je proglas »svojim dragim narodima« pozivajući ih na borbu protiv Srbije i vjerujući u »pobjedu austrijskog oružja«. Ko se ne sjeća tih dana? Dana punih straha, ali ujedno i punih vjere! I dok su se »austrijski narodi« vrstali pod crno-žutu zastavu, sve austrijske tamnice širom su otvorile svoja vrata i u njih primale Srbe, srpski narod s ovu stranu Drine i Dunava.

Austrija je povelala ovaj rat ne samo da uništi Srbiju, već da istrijebi srpski narod. Htjela je i nadala se da će učiniti ono, što nije mogla Turska kroz punih pet vijekova. Nije ni slutila da je Srbija vođka čudnovata i da će prije sve zube polomiti i vrat skršiti nego njih slomiti.

I dok su austrijske horde, bijesne i divlje, jurile da što prije stignu na Drinu, dotle je fanatizirana masa po Bosni i Hercegovini, po Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji, svuda gdje se god koji Srbin nalazio jurila na srpske domove, rušila i palila a često i davila. Pod crno-žutim zastavama, sa slikom cesara Franje Josipa, išla je masa u dugim povorkama sa poklikom: »Smrt Srbima!« Izgledalo je kao da su se i nebo i zemlja urotili protiv Srba i da hoće da ih nestane sa lica zemaljskoga.

I danas kada se sjetimo onih dana, onoga tužnoga doba, kada je nesvijesni brat, dizao drvlje i kamenje na svoga brata, kada je palio kuću svome rogiome bratu, kada je trčao u krvavo društvo da se bije i svoju krv lije protiv svoga brata, koji se bori za čast, za Domovinu svoju, a i za njegovu slobodu, za ujedinjenje svega troimenoga naroda našega, tada se u nama budi sućut, sažaljenje. Kad su koncem oktobra 1918 godine svanuli našem narodu ljepši, svjetliji dani, kad je Srbija umjesto da propane vaskrsla i oko sebe okupila sve zemlje, koje nastavaju tri brata, Srbin, Hrvat i Slovenac, vjerovali smo da se ono doba iz 1914. neće više nikad povratiti. Uvrijeđjeni i poniženi srpski narod u svojoj velikodušnosti oprostio je sve, zaboravio je na sve i pružio je prvi ruku izmirjenja, ruku bratske ljubavi. Ali ta ruka nije bila bratski primljena...

Oni, koji su bili kroz decenije zadodjeni mržnjom protiv svoga brata, ne moguše da u slobodi izliječe svoja srca. Mržnja je njihova bila duboka. I na srdačnost, na iskrenost i ono oduševljenje koje se iskazivalo odma, na početku naše slobode, bila je samo laž, varka, obmana sebe samih i drugih. Jer, da su se njihove duše izliječile grijeha iz prošlosti, da u njihovim srcima nije bilo više mržnje protiv svoga brata, nego ljubavi, i da istinski vole ovu državu, oni bi bili svi zajednički i složno prihvatili se djela oko uređenja i izgradnje naše zajedničke zgrade, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Ali njihove duše — čast iznimkama — ostale su onakove

kakve su bile i 1914 godine, kad je austrijski cesar pozivao »svoje drage narode« na istrebljenje i uništenje Srbije i srpstva. Jer baš danas, kad se sjećamo one tužne godišnjice, oni isti ljudi koji su onda predvodili rulju, nesvijesnu masu, da ruši i pali srpske domove; oni isti koji su onda dočekivali sa glazbama i Franjinim slikama austrijsku vojsku i ispraćali je, na polasku na srpski front, pjesmom i oduševljenim patriotskim govorima, ti isti ljudi danas pod zastavom, mirovno-čovječanske republike i sa Radićevom slikom ustaju protiv Srbije i srpstva. Pa što je i danas te ljude okupilo u jedno kolo? Mržnja, i samo mržnja njihovih poganih duša, koja ih je bila okupila, ujedinila i 1914 god.

Zar ti ljudi misle, da je zaboravljena njihova prošlost, da su zaboravljena njihova srainna djela? Kao što su onda služili tuginu, kao što su onda radili protiv slobode i interesa svoga naroda, tako rade i danas. Onaj dio bratskog hrvatskog naroda, koji je zajedno sa braćom Srbima osjetio terot tih slijepaca, nesvijesnih ili svjesnih neprijatelja svoga naroda i države, mora da istupi odlučnije, taj dio hrvatskoga naroda mora preuzeti vodstvo naroda u svoje ruke i povesti ga drugim putem. Došlo je sada vrijeme da oni stanu na čelo hrvatskoga naroda, da ispune svoj zavijet, oživotvore svoj ideal, ali onaj koji im je bio 1914 god. i da doviknu današnjim vogaľama: Dosta je toga!

Kad se to zbude, onda će nestati i ovoga »srpsko-hrvatskoga spora«, onda će biti moguć i sporazum, jer će ga diktovati ljubav, a ne mržnja.

Dokle god ne iščeznu oni ljudi, koji su vodili hrvatski dio našega naroda 1914 godine i koji su mu i danas sjeli za vrat, dotle neće biti ni sporazuma, ni bratstva ni jedinstva među našem troimenim narodom.

Italija i Radić.

Talijanska štampa donosi opširne vijesti o javljenim mjerama koje bi se imale preduzeti protiv Radićeve agitacije. Gotovo sa zadovoljstvom »predviđja« kako će doći do gragjanskog rata u našoj državi, kao da su zbilja hrvatski seljaci spremni da opet krvare za ludu Radićevu politiku. Interesantno je, da te novine usvajaju ideologiju Radića i njegovih pomagača, kao da bi se radilo o borbi izmeđju srpstva i hrvatstva.

Kako pišu talijanski listavi, evo dva primjera:

»Idea Nazionale« komentirajući sukobe izmeđju naše vlade i Radića piše: »Bit će istina teška borba, koju će oružani seljaci u Zagrebu dati regularnim srpskim trupama. Treba se spremiti za dugi otpor. Ovi su bojevi od velikog značenja za novu državu, kojoj mogu postati opasni. Italija će se ponijeti prema ovim borbama kao direktne interesovan posmatrač. Ovi bojevi i napetost čista su unutrašnja stvar jugo-slovenske države, koja se Italije ne tiče ništa diplomatski, ali je politički interesuje u najvećem stepenu. Italija će ih dakle pratiti s najvećom napetošću.«

Jednako i »Giornale di Roma« govori o »ratu« izmeđju predsjednika t. zv. hrvatske države i Beograda, pa kaže, kako bi gragjanski rat mogao imati nepredvidljive uticaje na unutarnji stav države SHS. »Bilo kako nu drago, svršava »Giornale di Roma«, zatvaranje Radića je bez sumnje početak jedne nove borbe, kojoj

beogradska vlada ide u susret, da »sačuva Srbiji supremaciju« u jednoj i trojnoj državi. Italija mora da prati razvitak borbe s najbudnijom pažnjom, s najvećom hladnokrvnošću.«

Interesantno je, da talijanska štampa savršeno prešućuje otkrića o špijunskoj aferi, koja dokazuje, da je ta špijunaža bila podržavana iz Italije, ali consulta nema snage, da objavi talijanskom narodu kako njena politika truje odnose izmeđju nas i Italije te dovodi do teških zepletaja.

Interesantno je dalje i to, da i Radić u najnovijem broju »Sl. Doma« kao što i svi njegovi sateliti šute kao zaliveni o onom pozivu Radića i Italiji upućenom preko dopisnika lista »Giornale di Roma«, a u kojem se Radić čudi, kako Italija gleda njegovu »borbu« prekrštenih ruku. Zar Radić i njegovi pomagači nemaju snage da objave pred svojom publikom i pristalacima herostratsko djelo Radićevo, i to upravo u času, kad se sa Italijom vode pregovori za riješenje i te kako važnih specijalno hrvatskih pitanja? Jednako kao u svoje vrijeme u Parizu i u Genovi. Ili su se oni sporazumjeli s Mussolinijem za drugo riješenje hrvatskog pitanja, pa imaju interes da oslabe i ometu rad naše vlade?

Vogla pak mađzarskih nacionalista Fridrich pošto je pročitao u srijedu u budimpeštanskom parlamentu pismo Kemal paše, u kom želi svaku sreću bratskom mađzarskom narodu oborio se protiv Male Antante i Francuske i rekao da su se dva mađzarska saveznika, Turska i Bugarska opet podigli, pa će i Mađzarska postići opet svoju cjelokupnost. Na koncu je govorio o »podjarmljenim Makedoncima« te je citirao jednu Radićevu izjavu da je zajednički život Hrvata sa Mađzarima, prema ovom sada, bio prava radost. Najposlije Fridrich je pozvao Italiju da pomogne Hrvatima.

Da su tako daleko zašli Hrvati u Hrvatskoj sa Radićem na čelu nije se toliko ni čuditi, ali kuda dalmatinski Hrvati srljaju? Zar im je tako omilila perjanica karabinerska, koja se ovuda kočila skoro tri godine? Put kojim su pošli tamo ih vodi.

Put Nj. V. Kralja u Pariz.

Skorih dana Pašić će otputovati u Pariz, da se dogovori o prijedmama za doček Nj. V. Kralja Aleksandra Ujedno će Pašić pregovarati sa francuskom vladom o zaključku mira u Lozani.

Konferencija armijskih komandanata.

U četvrtak je g. Pašić primio u Beogradu prisutne komandante armija i to gg. Milisavljevića, komandanta I. armijske oblasti u Novom Sadu, generala Smiljanica komandanta II. armijske oblasti u Sarajevu, generala Terzića komandanta III. armijske oblasti i generala Tucakovića komandanta IV. armijske oblasti u Zagrebu. Komandanti armija referisali su g. Pašiću o stanju vojske i dali svoja mišljenja o primjeni života novoga zakona o ustrojstvu vojske. Na ovoj konferenciji prisustvovao je takogjer i ministar inostranih djela dr. Ninčić.

— Dr. Laza Marković zahvalio se na izboru u upravni odbor Jadranske Banke u Trstu.

— Naša Kraljevina nije potpisala ugovor sklopljen u Lousanini zbog njegovih ekonomsko-financijskih klauzula. Naime od nas se traži da platimo turski dug za Bosnu i Hercegovinu.

Из наше прошлости.

Данас, кад се навршује девет година, да су аустрijски топови загревали уадуж Дрине, Саве и Дунава на Србију, није на одмет да завршимо у прошлост.

У својим мемоарима, од којих су до сада изишла три свеска генерал Хецендорф илустрира како је Аустрија хтjела на сваки начин још давно, да изаове рат са Србијом, па је у њој, и ако маленој, гледала свога највећег противника 1908. и 1909. године Аустријски војни кругови хтjели су пошто—пото заарати на Србију. Кад је на јесен 1908. год. изгледало да би могло доћи до рата, аустрijски су генерали већ имали план израђен за навалу. Сам Конрад фон Хецендорф пише дословно:

„Против Србије и Црне Горе предвиђена је мобилизација од пет корпуса и војног заповједништва у Задру са бројним стањем од 784.000 људи; аатим мобилизација још двају других корпуса са бројним стањем од 257.000 људи, дакле укупно 1.041.000 људи; која аајамчава брао и потпуно рјешење.

Цар је одобрио све ове послове с примједбом: „Сигурно је, сигурно“ Када је у аудијенцији била рјеч о неважећности рата са Србијом и о zgodном моменту за њ рекао је цар изреком: „Овај рат доћи ће сам од себе“. Цар је увјек био противник рата, али је шездесетгодишње владалачко искуство учинило, да је мудро предвиђао, е ће нам рат са Србијом и њезиним савезницима кад тад бити наметнут, па је у том освједочењу забривуто гледао у будућност. Овом приликом говорено је о завјештајима на Чешке, по којима би тамо била у заметку противувојничка анархистична пропаганда, која има циљ убијање свих офшира за случај рата и бјегство у иностранство. Марта 27. била је поновна аудијенција код цара, у којој се говорило о великој савременој ситуацији. Поново сам указао на неважећност обрачуна са Србијом; упорно на опасност, која собом носи мирно привидно рјешење и нагласко, да Русија хоће само да добије времена, па да онда удари на нас, при чему ће нам Србија и Црна Гора бити врло неугодне; Њемачка је вјерна савезница, Француска неће рат; Турска и Румуњска су с нама у дослуку, трговачки уговор с Русијом закључен; Бугарска везана, а Русија и Италија за рат неприправне, и стога в Енглеска ненаклона рату.

Истакло сам, да је лакоумље повести неоправдан рат; али је исто тако лакоумље аагазити у рат под негодним или шта више рђавим изгледима. И војни министар барон Шенај није био тед за рат са Србијом; он је своје стајалиште мотивисао тиме, да „велесила Аустро-Угарска не може водити рат с малом Србијом, али је превидно да имамо посла истина са малом, али врло опасном гујом отровницим, која ће, ако се не учини нешкодљиво, аати свој смртоносни ујед извршити; није зао у обар, да су г 1864. двије велесиле, Прусиа в Аустрија, ратовале против мале Данске; и да се Енглеска није устееала напаст мале бурске републике, када су то захтјевали њени интереси. Међутим је мисао о неважећности рата са Србијом хватала све дубље и дубље корена, што се показало најбоље онда, кад су сједишцама присуствовала оба министра председника; од њих двојице нарочито се истакло угарски председник др. Векерле, који је добро схваћајући положај био силон темељитом рјешењу. Трошак за овај дјеломични рат против Србије и Црне Горе установљен је са свотом од 800 милиона круна, на што су оба министра финасијски пристала, изјављујући, да се ова свота може намакнати.

Међутим се приближаваху догађаји своје рјешење. У министарском савјету, државном 29. марта 1909. под председништвом ба-

рона Ерентала, аакључено је насилно рјешење питања и предлог, да се мобилише она војска, што је одређена за рат против Србије и Црне Горе. Барон Ерентал је сада рачунао с ратом. Сједишца је била врло дуго трајала; послје сједишце задржа ме барон Ерентал за неколико минута и стави ми питања, која се односе на мобилизацију, концентрацију и почетак операција, па која сам му дао умирујући одговор. С осјећањем свршене ствари испустио сам палату на Баллацу У течају овога времена (2. марта 1909.) упутила је Русија Србији позив, да напусти своје захтјеве; овај позив потпомогле су Француска, Енглеска и Италија. Србија се није покорила, него је покушала да ово питање одуговлачи и да га манесе пред европски конгрес; а међутим је продужила своје наоружање и своје непријатељско дјеловање против Аустро-Угарске. Заимале Њемачке, да приволи силе на укљадње члана 25. берлинскога уговора, дакле на признање анексије, довело је коначно до тога, да је цар 26. марта усвојио предлог Њемачке, ма да му се противила Енглеска. Русији се прикључише и остале силе, те тако би Србија принуђена на пошутање.

Изајаву од 30. марта 1909. како су је прописале велесиле, предао је аавнични српски посланик у Бечу; у тој изјави признаје Србија, да анексија не тангира (додирује) њезина права, да одступа од свога протествовања и да ће своју војску снатиш на стање, које је било у прољећу год 1908. Када је ова нота била предана у Бечу, изјавише министар спољашних послова (Ерентал), ратни министар и оба министра председника, да је монархија постигла потпун успјех и да сада отпада потреба ма каквог војнога предузећа. Рауамљиво је, да су и цар и пријетлонаследници били истога мишљења као и већина њихових савјетника.

Ја сам био другога нааора. Не треба много мудрости, па да се увиди, да Србија на то и не мисли, да држи своја обећања; дипломатски привидни успјех је истина постигнут, али је пропуштена посљедња прилика, да се коначно обрачуна са Србијом и створе јасни и трајни одношаји.“ (Свршише се).

Како је Аустрија спремала рат.

У кратким цртама донијетомо предхисторијат свјетскога рата, јер је у историји човјечанства овај рат од велике важности.

На 30. маја 1914. године састао се Фрањо Фердинанд са Вилемом у Конопшћу у Чешкој. О томе састанку постојала су разна мишљења и коментари Њемачки мин иностраних дјела Јагов тада је негде рекао: „Аустро-угарски насљедник престола желимо је показати своје царском пријатељу свој расадник ружа у Чешкој на имању које је највише волио“.

Међим белгијски посланик барон Бејанис је овако рекао о томе састанку: И публика и дипломате су се убунили тим претјераним доказима живог пријатељства које већ уземамирава. За вријеме посјете Вилима у Конопшћу, Лихновски, њемачки посланик у Лондону, упућен је да умори британску владу што се и адмирал вон Тирпита налази у свити царевој, и каже да та посјета нема никакве војничке сврхе. Ко се правда та се онтукује. Адмирал Тирпита није сигурно ишао тамо да се намирише чешких ружа“.

Њемачки посланик у Бечу, 2. јуна 1914. почиње један извјештај овако: Послје одласка Њ. В. Кајера престољонаслједник је позавао грофа Бертолда у Конопшће. Гроф Бертолд ми је данас причао, да је насљедник веома задовољан посјетом Кајеровом. Ф Фердинанд је расправљао о свим питањима са Кајером и констатовао је потпуну сагласност у погледима“. Из овог се види какав је „расадник“ ишао Кајер да посјети у Конопшћу.

Иаа тога долази посјета Франа Фердинанда у Босну, велики војни маневри и Видовдански атентат. Одма послје тога бржим темпом почеше се кувати Србији и српском народу удеси, који ће бити једна страшна четргодишња Калварија, Голгота иза које ће доћи Васкресење.

Кајер Вилему упућен је одма мемоар против Србије. Њемачки посланик на Беча писао је: „Чујем на многих кругова гдје се говори да треба са Србијом једном пречистити рачуне (овдје је цар њемачки својом руком написао поред акта: Сад или никад!)... Треба знати што се хоће јасно, јер ми досадења не види се што се хоће. Па онда треба одмјерити све добро шта се има предузети и не заборавити да Аустро-Угарска није сама, да по дужности мора водити рачуна о својим савезницима... (Овдје је Вилем II. својеручно написао: Са Србијом треба свршити и то свршити брао!).

5. јули 1914. Фрањо Јосип пише Вилему и завршава овако своје писмо: „Напори моје владе морају у будуће бити уперени на то да се Србија осами и да се смањи“.

„И ти, послје посљедњег страшнога догађаја у Босни, и ти ћеш бити убуђен да се не може наш антагонизам са Србијом рјешити, и да одржати политичку мира, значи бити непрекидно у опасности докле год то гнијезде алочиначке агитације београдске остане некажњено“.

7. јула исте године Аустро-угарски министарски Савјет рјешава да треба поставити Србији услове које она неће моћи примити.

И као што је познато послје је написан ултиматум и предан. У њему је била унижена Србија и њезина самосталност. На најбесрамнији начин натурене су јој обавезе које није могла прихватити.

24 јула, упутио је Њер Вел данашњи Краљ Александар, тада насљедник престола, писмо руском цару у коме налаже сву строгост обавеза које се ултиматумом стављају на Србију. Писмо се завршава овим значајним ријечима: „У овим тешким тренуцима, ја сам тумач осјећања цијелога српскога народа који прикључе В. Величанство да се благоволи ааузети за судбину Краљевине Србије“.

Српска Кр. влада одговорила је на аустрijску ноту 25 јула, око 3 сата поподне. Исти дан у 6 сати на вечер аустрijски посланик Гнаел предао је српској влади ову ноту:

„С обзиром на то што је рок одређен а ноту, коју сам предао по наредби владе Њ. Е. г. Пачуу прекујер, у четвртак, у 6 сати по подне, прошао а ја нисам добио задовољајући одговор, част ми је извјестити В. Е. да ћу напустити вечерас Београд са особљем посланства.“

„Заштита царско краљевског Посланства са свиме што јој припада као архива, као и поданика и интереса аустрijских и угарских у Србији повјерени су царском Посланству Њемачке.“

Најазд констатум је да су од часа, кад примите ово писмо прекинути дипломатски односи између Србије и Аустро-Угарске“.

Са овим је отпочео свјетски рат. Пламен се раубуктао на Балкану, а онда је ухватио Европу, па да на концу захвати цио свјет.

— До који дан завршиће комисија за разграничење између наше Краљевине I Румуњске свој посао

— У септембру ће посјетити румуњски краљевски пар Београд, одакле ће отпутovati за Рим и Париз

— Тајлански парламент усвојио је са 223 гласа против 123 владин предлог о изборној реформи. Затим је парламент одгољен за неизвјесно вријеме. На јоен тај предлог долази пред сенат.

— Бугарска влада јена из своје земље руске бјегунце. Уапђено је око 400 особа

— Балканској Банци забранјено је на београдској борзи пословање девизама и валутама.

— Гајдарји стигао је у Београд

— На римској конференцији дошло је опет до тежкоћа између наше и тајланске делегације у питању Јужне Јеллезице.

— Између Пољске и Турске потписана је конвенција у Лоани.

— Председник бугарске владе Санков склопио је споразум са Тодором Александровом, према ком ће се Александаров у случају преврата дати све чете на располганје.

— Из Лоане јављају, да је тамо дошло до полу-службених преговора између наше Краљевине I Русје.

Домаће вијести. Brzovjavne i telefonske vijesti.

Politička situacija.

Beograd, 26. jula.

Padanje dinara. Naš dinar opet je počeo da pada na strani burzama. I to baš sada u času žetve, kad je morao da raste, jer žetva o-bećava dobar rod. Naravno da će ovaj pad prestati i da će se dinar opet dići. Ali je značajno, da Zagreb, i to baš unaj dio Zagreba i Hrvata koji radi i poduzima sve da oslabi državu iznutra i spolja, više na vladu zbog ovoga pada, a neće da se upita, da li je i on pridonio nešto ovom padu dinara svojim držanjem i potajnim šurovanjem sa neprijateljima naše države. Ako se tako zapitaju, a imaju imalo poštenja, onda ne će za to kriviti vladu, već udariti se u prsa i reći: mea culpa.

Protestni zbor. Za nedjelju 29. ov. m. j. u 10 sati mjesni odbor Orjune sazva je protestni zbor, kojem je svrha, da se pospješi što brže riješenje spora između štrajkujućih mornara i brodovlasika, te da na Jadranu otpočne čim prije normalan saobraćaj. Protestni zborovi održaće se u isti dan na Sušaku, u Splitu, Dubrovniku i Šibeniku, a po mogućnosti i u drugim manjim mjestima.

Naš trg. U posljednje vrijeme na naš trg donosi se peradi, najviše pilića, veoma mnogo. Ali cijene su pretjerane. Par pilića stoji 60—80 dinara! Povrća i zeleni ima u izobilju, kao i jaja. Samo je jedno čemu se mora prigovoriti, a to, da niko ne kontrolira cijene i da svak prodaje pošto hoće. To je dobro kad na trg ima u izobilju, ali nekad se dogodi da je na trgu malo, pa se onda dižu cijene po volji.

Prvo grozđe. Već nekoliko dana na naš trg počelo se donositi grozđe. Ove je godine grozđe veoma dobro, samo bi mu sada trebalo kiše, da zrno jedri i brže zori. Cijena je grozđu bijelom 12 din., a crnom 10, po kg.

Naš vodovod. Primamo iz gragjanstva dnevno tužbe protiv ružnog običaja, da se u Šibeniku vodovod zatvara u 7 sati popodne i to još sada u ovoj vrućini. Kakva je voda, koju čovjek mora piti u 10 i 11 sati na večer ne treba govoriti, jer to svi dobro znamo. Neznamo zašto se nebi voda zatvarala na pr. od 3 do 7 popodne, a onda otvarala u 7 pa do 11. Tako se radi i u drugim gradovima gdje nema vode u izobilju. Pa i u jutro mogao bi se vodovod zatvoriti za jedan—dva sata, a ne baš onda kad voda najviše tebe čovjeku.

Imenovanja. Na predlog ministarstva unutrašnjih djela postavljeni su na području Pokrajinske Uprave za Dalmaciju za vladinog savjetnika druge klase u VI. č. r. Danilo Midžor, kotarski poglavar na službi pri kotarskom poglavarstvu u Splitu, za kotarske poglavare u VII. č. r. viši kotarski povjerenici: Dušan Jurković na službi pri kotarskom poglavarstvu u Benkovcu, dr. Otnar Nouveiller, upravitelj dubrovačke općine; dr. Dragutin Lederer, na službi pri kotarskom poglavarstvu u Šibeniku; Simun Urlić, upravitelj kotarskog poglavarstva u Metkoviću i Pero Mikelić upravitelj kotarskog poglavarstva u Imotskome, za više kotarske povjerenike u VIII. č. r. kotarski povjerenici: Bogoslav Kukulić, na službi pri kotarskom poglavarstvu u Supetru, Antun Hagendorfer, upravitelj političkog izloženstva u Rabu, Krunoslav Buzolić na službi pri kotarskom poglavarstvu u Sinju i Antun Kosi, na službi, pri Pokrajinskoj Upravi u Splitu.

Za „Prosvetu“ (u Benkovcu) priložio je gosp. Todor Miović prigodom smrti Uroša Endrić din. 10 i prigodom smrti Gjure Vukotića din. 10.

Bejnoća pasa. Javljaju nam da su u Perkoviću pobijesila dva pasa i da su se od škitala. Lako je da ti psi doguju i u Šibenik, koji je pun paščadi poput Carigrada, te zato skrećemo pažnju mjerodavnih na ovo, da predusretnu eventualnu nesreću.

Uništaivanje borila. Tuže nam se oni, koji idu na Paklenu na kupanje, da djeca, koja tamo dolaze da se kupaju, veru se po borčićima i nemilosrdno trglaju grane. Na ovo bi trebalo pripaziti i ove derane naučiti ređu.

Положај владе.

БЕОГРАД, 28 Неке су новине донијеле тенденциозну вијест о владиној кризи и о оставкама мин. Марковића и Вујичића. Са мјеродавне стране доизјавио, да о владиној кризи нема ни говора и да ниједан од министара није предао оставке.

Шпијунска афера.

БЕОГРАД, 28 Коначно је полиција успјело пронаћи кључ помоћу којег су дешифрирани најжни документи. Кључ је пронађен у Загребу у стани Сирија Аблагнића. Сада је олакшано вођење истраге. Сви чланови шпијунске имали су своје бројеве.

БИТОЉ, 28 По ствари официра, оптужених ради шпијунске у Дебру, истрагу води лично командант битолске дивизије, пуковник Драгутин Ристин.

Порав комита.

СКОПЈЕ, 28 У задње вријеме комите су извели више напада на наша села у околици Штипа. Војска и жандармерија успјешно су одбили сваки пут навалу, при чему су комите имали губитака. У сриједу и четвртак наша војска и жандармерија пошле су у потјеру за комитама у планину Бијелишницу, где им је склопиште. Том је приликом погинуло шест комита, док их је око 15 теже и лакше ранено. Комите су побјегли у Бугарску.

Саркотић о Радићу.

БУДИМPEШТА, 28. Бивши аустријски генерал Саркотић написао је у „Пест Лонду“ чланак, у ком хвали државничку мудрост Ст. Радића. Вели, да је Радић у задње доба стекао искуство за вођење борбе за хрватску самосталност. Радић је други Мусолини и њему ће успјети да увјери цијели свијет (?) о оправданости својих захтјева у борби за хрватску самосталност.

Дневни ред синајске конференције.

БЕОГРАД, 28 Јутрос су се састали министри спољних дјела Мале Антанте на прву конференцију. Утврђен је слиједећи дневни ред: 1. Општи међународни положај у Европи; 2. Мала Антанта и одношаји према Бугарској и Мађарској, мађарски инострани зајам; 3. Мала Антанта, Пољска и Грчка.

Тешки дани Њемачке.

БЕРЛИН, 28. За сутра су сазвани велики протудушистички зборови по цијелој Њемачкој. Министарнутрашњих дјела управио је окружницу свим савезним ъемачким владама, у којим им разлаже да би веома лако могло доћи у Њемачкој до грађанског рата, те да зато спречавају сутрашње демонстрације. У цијелој аемли цијене су досегле бајословне своте. У Саској су забрањени сви комунистички зборови. Положај је у Њемачкој веома озбиљан. Грађанске странке и националисти приправљају се на крвави отпор против комуниста. Неке националистичке организације су мобилисале и вјежбају се у оружју.

— У сриједу на вечер стигао је у Београд princ Gjorgje.

— Među vojnim licima, koja su uapšena u vezi s špijunskom aferom, nalaze se samo oficiri bivše a.-u. vojske.

— U srijedu je zaključeno zasjedanje Skupštine Sjedinjene su odgovoreno do 20 septembra.

— U Albaniji razvili su Talijani u posljednje vrijeme živu propagandu.

Sve akcionere parobrodarskog društva „Oceanla“ sa sjedištem u Trstu, obavješćujemo, da smo poduzeli akciju, da prisilimo današnju upravu, da odmah sazove izvanrednu skupštinu, a da se već jednom u 12 godina posljednjih vidi, šta je od toga društva i tko je onaj te to društvo upropašćuje.

Svaki akcioner, koji želi dobra svome uloženoj novcu, neka odmah pošalje punomoć i broj akcija što posjeduje na adresu gospod. Ilije Gopčevića kapetana Trst, Via Torre Bianca N.0 8, 4. pod.

Odma čim su završene sjednice Skupštine, veliki dio poslanika krenuo je kućama. Radikalni klub je zaključio da poslanici iz Srbije i Crne Gore poglu u agitaciju za upštinske izbore, a poslanici iz ostalih krajeva da poglu u svoje izborne okruge, da izvijeste izbornike o svomu poslaničkom radu, kao i o unutarnjoj i spolnoj situaciji.

U srijedu je ministar financija uputio Skupštini projekat zakona o budžetu za g. 1923-24., zajedno sa pregledom finansijskog zakona. O ovom projektu Skupština će riješavati 20 septembra na drugom zasjedanju.

Izvodi u špijunskoj aferi neprestano traju i svakog se dana otkriva po nešto nova i veoma interesantna. Androlićeva, koja je i dalje veoma inteligentna i prepedena, zapleće stvari tako da joj je teško doći na kraj. Prokazala je mnogo osoba, među kojima ima i takovih, u čije se poštenje i patriotizam ne može sumnjati, radi toga policija i nepoduzima apšenja, već marljivo i pomno istražuje. Svakako do sada je ustanovljeno, da je ova špijunaža bila dobro organizirana, da su joj niti išle u Italiju, Mađarsku i Bugarsku, a da su joj bili blizu i neki bivši njemački viši oficiri. U glavnom je ova špijunažu financirala Italija. U špijunažu je upleteno mnogo bivših a.-u. oficira, koji su primljeni u našu vojsku i u njoj danas služe. Ključ šire još nije pronađen i teško je ustanoviti kamo je svršio. Ova afera u velike je zainteresovala ne samo vojne i političke krugove, nego i javnost u prestolnici, jer ona otkriva jednu tužnu ljagu, da su sinovi našega naroda stajali u vezi sa neprijateljima i služili neprijatelju protiv svoga naroda i Otadžbine.

Dr. Ninčić danas je otputovao u Bukarešt, a onda će u Sinaju. S njim je otputovao šef kabineta Petrović sa tri činovnika min. spoljnih posala. U prvom će redu predstavnici Male Antante pretresati položaj u Evropi i prema tome udesiti svoje držanje. Osim toga će se raspravljati o proširenju Male Antante ulaskom Poljske i Grčke. Osim političkih pitanja pretresaće se i gospodarska pitanja, a u prvom redu pitanje spoljne trgovine, te će se nastojati ukloniti one zapreke, koje su do sada ometale normalan promet.

Radikalni klub hoće da se unutrašnja situacija bistri. Jučer na posljednjoj plenarnoj sjednici rad. kluba razvila se duga i živa politička debata. Neki vrlo ugledni rad. poslanici zahtjevali su da se putem debate razjasni unutrašnja situacija, da vlada dađe klubu točna obavještenja o razvoju dogodjaja u Hrvatskoj. Radikalni je klub to jednoglasno zahtjevao i zaključio da se ima svom dosljednošću i odlučnošću nastaviti politika unutrašnje konsolidacije na temelju najvažnijih državnih zakona i da se ima radi toga u tom pravcu postupati protiv Radića, koji mora odgovarati za svoj protudržavni rad.

Tokom sjednice neki su poslanici izjavili, da primaju od najprostijih težaka pisma, u kojim pitaju, što je vlada učinila protiv Radića i seljaci izjavljuju da više ne mogu protiv propagande radićeva. Poslanici su tražili, da vlada više ne smije dopuštati rovanjenje protiv državnog suvereniteta. Klub je zahtjevao, da vlada protiv Radića i njegovih pomoćaka islupi direktno i povede proces, koji ne smije imati i nema nikakve veze s špijunskom aferom. U tom je postignuta saglasnost između vlade i rad. kluba.

Na današnjoj sjednici imunitetnog odbora zaključeno je, da se Radić i još neki drugi poslanici izruče sudu. Za izručenje su glasovali osim radikala i demokrati i zemljoradnici, klerikali su glasovali protiv izručenja i ako su u Beču za manje krivice glasovali za izručenje i za najstrožiju kaznu.

Наши дописи.

Кини, 23. јула.

(Кини без дувана). Ево има 5—6 мјесеци, да нема тако рекући никако и никада дувана ни у једној трафици у Киниу т. ј. има га само 4—5 дана у мјесецу, па га за дуго времена нема. Дуго смо се нахвалили да о овоме чудноватоме случају пишемо, а ни сада не би писали, као што не пишемо о многим другим аномалијама, које се у Киниу у задње вријеме догађају, али ово изнесосмо, јер нас боли када али језици безочно обарају крилицу на државне власти, а то није ни lijepo ни поштено а најмање није истинито, јер ми сви врло добро знамо да дувана има у свој држави на претек. Не руководи нас никаква анимозност да ово пишемо, него жеља да се ово као и многе друге ствари, код нас побољшају, на корист и углед државе и појединих.

Књижевност.

„Грч младенства“. Г. Цвијановић нас је опет пријатно изненадио једном новом абирком пјесама г. Божидара Ковачевића. — Кад се прошле године појавила прва абирка овога младога пјесника „Алфе мојих Душа“, ми смо одмах осјетили њену вриједност.

Видјело се одмах да се из прве магле и каоса младости јавља пов, оригинални, фини и јак постски таленат у лицу г. Ковачевића. — У овој новој својој књизи пјесник се показује још више карактеристичан. Ново које он уноси у своју поезију није оно ваптарско ново, него задњи резултат развитка човечије емоције и интелекта и, као свако добро ново, у додиру са новијим, старим. — Оригинално је, пак, у толикој мјери да свака његова пјесма

за читаоца бива догађај. А у погледу финоће и утајености, можемо, а да се не огријешимо, утврдити да је г. Ковачевић данас један од најсуптилнијих наших пјесника. — Његове су строфе просто и љупко казана, у раскошном ритму досад ријетко налаженом, богатом и разнојерном сликовању, али је све то учињено као случајно, те ће обични читалац прећи често преко многих љепота а да их и не опази. Јачина поезијског талента у овог пјесника види се такође у многим стварима: богатој инвенцији, врло финој и поетској, али најопаљивијој мисаоности дискретној, али дубокој емоцији и артизму који под уздама талента улаће до високих ствари.

VREĆE od jute „Bombay“, sadr-
žine kg. 80 i 100 te bra-
šnarske sadržine kg. 65, 85 i 100 kupuje
uz povoljne uvjete **JOSIP JADRONJA** - Šibenik.

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za So-
cijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u
Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

Šibenik-New-York Dolara 105--

Za sve daljnje upute kao i za vozne
karte obratite se
Agenciji Jadronja - Šibenik.

СРБИЈА

Прво Српско Друштво за Осигурање у Београду.

Врши: осигурања живота, осигурања пожара, лема ста-
кла, несрећних случајева, транспортна осигурања као и сва
остала осигурања под најповољнијим условима. — Полице
живота вреде гг. официрима за кауцију при женидби.

Полице пожара вреде као супер гаранција код узимања
зајма код Управе Фондова и осталих повчаних завода. За
Војводину постоји Добротвор као филијала Друштва Србија,
у власитости друштвеној кући у Новом Саду.

Генерално заступство за целу Далмацију: Сплит.

Тражимо способне и вредне заступнике за сва места у
Далмацији.

Neosiguravaj pre no što potražiš uslove osiguravajućeg
i reosiguravajućeg društva

:: :: „KONTINENTAL“ :: ::

(Centrala Beograd). Filijalna direkcija za Dalmaciju - Šibenik. - (Privremena
kancelarija tt. Braće Makale). Ista odpočinje poslovanjem u Dalmaciji vršeci
najkulantnije uz najpovoljnije uslove sve vrste osiguranja.

Tražimo vrsne putne činovnike i mesne poverenike za Dalmaciju.
Zarada dobra, uspeh siguran.
Ponude slati „Kontinental“ filijalna direkcija - Šibenik (privremena
kancelarija tt. Braće Makale).

Tehnički Ured OSKAR KRAUS

TRST Via S. Nicolò 4/II.

Motori za
lagje i je-
drenjače na
benzin i
naftu naj-
bolje njem.
konstruk-
cije. Kom-
pletne ma-
šine za tvor-
nice tjeste-
nine i ulja.

CIJENE U DINARIMA.
Informacije i obavještenja
besplatno.

**ПРВА И НАЈМОДЕРНИЈА ДАЛМАТ.
СЛАСТИЧАРНИЦА НА ЕЛЕКТР. ПЕЋ**

СТЕВО МАНДИЋ

Телефон: Број 31. Бројеван: Стево Мандић.

ШИБЕНИК - главна улица

Обскрбљена најразвијенијим бомбонима и слаткишима за
сваку сезону, те најфинијим ликерима и десертним пићима.

ДНЕВНО СВЈЕЖЕ ПОСЛАСТИЦЕ.

Препоручује се нарочито за израђивање најфинијих торта,
хрканата и т. д. са исписима и орнаментиком за забаве,
венчања и остале пригоде.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарија је снабђена свим модерним
ћирилским и латинским писменима, те врским
стројевица на електрични погон. — Прима на
израду све званичне, трговачке и парохијалне
тисканице, те остале радње спадајуће у гра-
фичку струку. - Складиште свих тисканица за
српске православне цркве и парохијска звања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ БРЗО И ТОЧНО.

Jesam li poslao pretplatu?